

การศึกษาอัตลักษณ์ครูดีในดวงใจ Study Identity of Good Teacher in Heart

เกิดพงศ์ จิตรหลัง*

Kerdpong Jitlung*

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkhla University.
*Corresponding author. E-mail: jumrenj@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ศึกษาอัตลักษณ์ครูดีในดวงใจ โดยใช้แนวคิดหลัก 4 แนวคิด คือ แนวคิดอัตลักษณ์ แนวคิดทฤษฎีสัญญาวิทยา แนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์และแนวคิดเรื่องพื้นที่ โดยมีพื้นที่ศึกษา คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะจงกับกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย กลุ่มครูดีในดวงใจ จำนวน 4 คน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีครูดีในดวงใจ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรังเขต 1 จำนวน 4 คน เพื่อนร่วมงานจำนวน 4 คน นักเรียน จำนวน 4 คนและผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก ผลการวิจัย พบว่า อัตลักษณ์ของครูดีในดวงใจมีหลากหลายลักษณะ มีทั้งอัตลักษณ์ระดับปัจเจกและอัตลักษณ์ร่วมภายใต้วิชาชีพ การศึกษาอัตลักษณ์ของครูดีในดวงใจโดยการนิยามตัวเอง และผู้อื่นนิยาม และศึกษาโดยผ่านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสถานศึกษา

คำสำคัญ : อัตลักษณ์ ครูดีในดวงใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

Abstract

This study identity of good teacher in heart. Four major types of concepts were used, namely, identity concepts, semiology theory, symbolic interaction and area concepts. The study area was schools under the Office of Educational Service Area in Trang 1. This study employed a qualitative approach using in-depth interviews with a specific target group. The major informants were 4 good teachers in heart, 4 administrators, 4 friends, 4 students and 4 student guardians. The research instruments were in-depth interviews. The data were classified into categories, decoded, interpreted, and inductively concluded. The results of the research revealed that identity of good teacher in heart was of various characteristics. There were individual self-identity and shared self-identity that were study by self definition and through interactions in working with different people in the area of the school.

Keywords: Identity, Good teacher in hearth, The office of educational service area in Trang 1

บทนำ

อาชีพครูถือได้ว่าเป็นอาชีพที่มีเกียรติและได้รับการยกย่องนับถือจากบุคคลทั่วไปจนถือได้ว่าครูเป็นผู้นำทางสังคม (พนม พงษ์ไพบูลย์, 2540) ครูจึงต้องทำตัวเป็นแบบอย่างของชาวบ้านทั้งด้านความประพฤติส่วนตัวและความเป็นอยู่ ประกอบกับสังคมในอดีต เป็นสังคมที่เรียบง่าย ทำให้การดำรงชีวิตของครูนั้นมีความสมถะ การใช้จ่ายจะมีความประหยัด อดออม ไม่ฟุ้งเฟ้อ ไม่กู้หนี้ยืมสินโดยไม่จำเป็น ครูมีภาระหน้าที่ในการเตรียมความพร้อมสร้างเสริมสติปัญญา เป็นผู้ให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้และเป็นผู้จุดประกายแห่งการเรียนรู้กระตุ้นการใฝ่รู้ใฝ่เรียนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้สิ่งใหม่ได้มีความเพียรพยายามในการแสวงหาความรู้อยู่ตลอดเวลา รวมทั้งปลูกฝังกล่อมเกลาคณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์สอนทักษะชีวิตให้สามารถทำงานและดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้ (นาริรัตน์ นาครินทร์, 2552) จากสภาพสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันรวมทั้งคุณภาพของผู้เรียนที่สะท้อนจากผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนต่ำลง ผลักดันให้ครูต้องมีสมรรถนะสูงขึ้น ทั้งนี้สมรรถนะที่สูงขึ้นของครูไม่จำเพาะแต่เพียงการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับประสบการณ์ของนักเรียนเท่านั้น แต่ยังต้องสามารถเผชิญสถานการณ์ของสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคตได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556)

ครูดีในดวงใจคือผู้ที่ถือปฏิบัติตามระเบียบและแบบธรรมเนียมอันดีงามของสถานศึกษา และถ่ายทอดวิชาความรู้โดยไม่ปิดป้องและปิดอำพราง ไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนไปใช้ในทางทุจริตหรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) ในการศึกษาอัตลักษณ์ของครูดีในดวงใจ จริงแล้วเป็นการให้ความหมายไปในมุมมองของการแสดงความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเองว่า “ฉันคือใคร” เราเหมือนหรือต่างจากคนอื่นอย่างไร ซึ่งจะเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับคนอื่น โดยผ่านการมองตนเองและการที่คนอื่นมองเรา (กำจร หลุยยะพงศ์, 2551) อัตลักษณ์ของครูดีในดวงใจ อาจจะมีการแตกต่างกันขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละบุคคลและพลวัตรหรือความลื่นไหลของกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน ทั้งในเรื่องของการพัฒนาประเทศและการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษา ปัจจุบันพบว่า สังคมรอบตัวเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย มีสิ่งต่างๆ ที่เข้ามากระทบทำให้คุณภาพชีวิตครูเริ่มปรับเปลี่ยนไป (นาริรัตน์ นาครินทร์, 2552) จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจว่าความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะทำให้อัตลักษณ์ของครูดีในดวงใจเป็นอย่างไร ในการกำหนดอัตลักษณ์ของครูดีในดวงใจเกิดขึ้นทั้งสองด้าน ทั้งจากการมองผ่านของคนที่ในพื้นที่ที่เรียกว่ามุมมองของคนในวงการศึกษาและคนนอกวงการศึกษา ทำให้เกิดความน่าสนใจว่าอำนาจในการกำหนดหรือบอกว่าครูดีในดวงใจเป็นอย่างไรนั้นเกิดขึ้นหรือถูกสร้างขึ้นมาจากใคร หรือใครมีอำนาจในการกำหนดอัตลักษณ์ของความเป็นครูดีในดวงใจ

การศึกษาอัตลักษณ์มีมุมมองในการศึกษาที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นอัตลักษณ์เรื่องของเชื้อชาติ เพศ คนชายขอบ หรือแม้แต่คนกลุ่มน้อยซึ่งเป็นวัฒนธรรมย่อยในสังคมที่มักจะขาดพื้นที่ในการสื่อสารความเป็นตัวตนของตนเองก็มีผู้ให้ความสนใจศึกษาเช่นกัน (วงศ์เดือน ภาณุวัฒนากุล, 2553) การศึกษาอัตลักษณ์ของคนกลุ่มหนึ่ง ที่มีความน่าสนใจไม่แพ้กันนั่นก็คือ อัตลักษณ์ของครู ปัจจุบันพบว่าสังคมนรอบตัวเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายน มีการเปลี่ยนด้านการศึกษา มีการปฏิรูปการศึกษา มีสิ่งต่างๆ ที่เข้ามากระทบทำให้ชีวิตของคนเริ่มปรับเปลี่ยนไป (เนตรรุ้ง อยู่เจริญ, 2553) จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจว่าท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอัตลักษณ์ของครูเหล่านั้นเป็นอย่างไร โดยเฉพาะในการกำหนดอัตลักษณ์ของครูตีในดวงใจทั้งจากการมองผ่านคนที่อยู่ในแวดวงการศึกษาและคนที่อยู่นอกสถานศึกษา เขามีมุมมองอย่างไร ทำให้เกิดความน่าสนใจที่ว่าอัตลักษณ์ของครูตีในดวงใจมีลักษณะอย่างไร ซึ่งยังไม่มีผู้ใดได้ศึกษาวิจัยในเรื่องนี้โดยเฉพาะ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาอัตลักษณ์ของครูตีในดวงใจ

ดังนั้นการศึกษาของผู้วิจัย จึงเห็นความสำคัญของอัตลักษณ์ครูตีในดวงใจ มีข้อคำถามว่าครูตีในดวงใจควรจะมียัตลักษณ์อย่างไร ทั้งจากการมองผ่านคนที่อยู่ในแวดวงการศึกษาและคนที่อยู่นอกสถานศึกษา เขามีมุมมองอย่างไรและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างครูตีในดวงใจกับบุคคลต่างๆ ที่อยู่ในบริบทของสถานศึกษา การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์อัตลักษณ์ของครูตีในดวงใจ ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องศึกษาเพื่อทำความเข้าใจในเรื่องนี้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ประกอบด้วย กลุ่มครูตีในดวงใจ จำนวน 4 คน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีครูตีในดวงใจในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 จำนวน 4 คน เพื่อนร่วมงานจำนวน 4 คน นักเรียน จำนวน 4 คน และผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 4 คน ซึ่งกลุ่มบุคคลดังกล่าวผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนได้ส่วนเสียกับครูตีในดวงใจ โดยครูตีในดวงใจเป็นผู้ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดันสังกัด เพื่อนร่วมงาน เป็นผู้ทำงานในโรงเรียนเดียวกัน นักเรียนที่ครูตีในดวงใจสอนอยู่ด้วย และผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นผู้ปกครองของนักเรียนที่ครูตีในดวงใจสอนอยู่ มีประเด็นในการสัมภาษณ์โดยใช้แนวคำถามที่วางไว้รวมทั้งการศึกษาจากเอกสาร โดยมีพื้นที่ศึกษา คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาแยกแยะประเภทของข้อมูล ถ้าเป็นข้อมูลประเภทเดียวกัน จะจัดให้อยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน เมื่อทำการ

จัดหมวดหมู่ของข้อมูลแต่ละประเภทแล้ว จึงนำมาถอดรหัส เพื่อสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัยและนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผล

การศึกษาอัตลักษณ์ของครูดีในดวงใจเป็นความพยายามที่จะนิยามในการแสดงตัวตน เพื่อป้องกันมิให้ตัวเองถูกมองข้าม อาจเกิดจากการนิยามจากกลุ่มครูดีในดวงใจเองและการถูกนิยามจากกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่ครูดีในดวงใจเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์หรือมีความสัมพันธ์ผ่านบริบทสถานศึกษาด้วย ดังกล่าวเป็นการชี้ให้เห็นว่าตนเองหรือใคร หรือ ฉันคือใคร ภายใต้บริบทสถานศึกษาที่เต็มไปด้วยบุคคลที่มีหลากหลาย (กำจร หลุยยะพงศ์, 2551) ทั้งนี้ อัตลักษณ์ไม่จำเป็นต้องมีหนึ่งเดียว แต่อาจมีหลากหลายอัตลักษณ์ซึ่งประกอบรวมในบุคคลคนเดียว โดยความหลากหลายของอัตลักษณ์นั้นก็เพื่อสร้างความเหมือนและความแตกต่างกันระหว่างบุคคล

ในการศึกษาดังกล่าวเป็นการศึกษาอัตลักษณ์ครูดีในดวงใจ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับครูดีในดวงใจ จำนวน 4 คน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีครูดีในดวงใจ จำนวน 4 คน เพื่อนครูในสถานศึกษา จำนวน 4 คน นักเรียน 4 คน และผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 4 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อระบุประเด็นหลักหรือข้อความเชิงวิเคราะห์ที่บ่งบอกถึงลักษณะของครูดีในดวงใจให้สอดคล้องกับประเด็นที่ศึกษา แล้วนำมาเขียนเรียบเรียงพรรณนาปรากฏการณ์ที่ศึกษา โดยได้นำเสนอข้อค้นพบที่สำคัญซึ่งเป็นผลจากการศึกษา ดังนี้

การศึกษาสภาพพื้นที่ของสถานศึกษาเป็นประเด็นสำคัญ กล่าวคือ สภาพสภาพบริบทของสถานศึกษา โดยมองว่าพื้นที่กับคนเป็นสิ่งที่ผูกโยงต่อกัน มีความซ้อนทับของคนกับพื้นที่ เพราะคนจะอยู่ได้ต้องมีพื้นที่ การที่คนจะแสดงตัวตนออกมานั้น ต้องมีพื้นที่ของการแสดงตัวตน และการที่คนแสดงตัวตนในลักษณะใดขึ้นอยู่กับให้ความหมายของพื้นที่ (อภิญา เพื่องฟูสกุล, 2546) ในฐานะที่สถานศึกษาเป็นพื้นที่ให้เกิดอัตลักษณ์ของครูดีในดวงใจ ซึ่งผู้วิจัยสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะโดยรวมของบริบทของสถานศึกษา ตลอดจนสะท้อนการปฏิบัติงานของกลุ่มครูดีในดวงใจในสถานศึกษา ทั้งความสัมพันธ์ของคนในพื้นที่ และรวมไปถึงความสัมพันธ์ของบริบทสถานศึกษาที่มีผลต่อวิถีชีวิตประจำวันของครูดีในดวงใจ ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจในการศึกษา ดังนั้นการที่จะศึกษาอัตลักษณ์ของครูดีในดวงใจนั้น จำเป็นต้องศึกษาบริบทของสภาพพื้นที่ของสถานศึกษา เพราะพื้นที่กับคนเป็นสิ่งที่มีความผูกพันเชื่อมโยงกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ครูดีในดวงใจ ก็คือครูสายผู้สอน ที่ได้รับการสรรหาและคัดเลือกจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามคุณสมบัติแนวทางการสรรหาและคัดเลือกที่กำหนด โดยพิจารณาจากข้อมูลเชิงประจักษ์จากการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ข้อมูลนักเรียนมีผลงานดีเด่น นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และข้อมูลครูมีผลงานดีเด่น เมื่อได้รับการประเมินเป็นครูดีในดวงใจแล้ว ก็ยังคงปฏิบัติงานเป็นครูสายผู้สอนตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามปกติ ซึ่งในสถานศึกษานั้น จะประกอบด้วยกลุ่มบุคคลต่างๆ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนครูสายผู้สอน นักการภารโรง นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน ดังนั้น ครูดีในดวงใจจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลต่างๆ ดังกล่าว เช่น ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนร่วมงาน นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน แทบทุกพื้นที่ทั้งในและนอกสถานศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูดีในดวงใจกับกลุ่มบุคคลต่างๆ นั้นย่อมก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างครูดีในดวงใจกับบุคคลกลุ่มต่างๆ ภายใต้บริบทของสถานศึกษา การศึกษาอัตลักษณ์ของครูดีในดวงใจ จึงต้องศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างครูดีในดวงใจกับกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในบริบทของสถานศึกษา โดยสรุปผลการวิจัยที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนร่วมงาน นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างครูดีในดวงใจกับผู้บริหารสถานศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างครูดีในดวงใจกับผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้บังคับบัญชา กับผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งครูดีในดวงใจในฐานะผู้ใต้บังคับบัญชาก็ย่อมต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้บังคับบัญชา ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ตามสายการบังคับบัญชาผ่านการปฏิบัติงาน (กาญจนา แก้วเทพ, 2555) ดังนั้นพื้นที่ภายในสถานศึกษา จึงเป็นพื้นที่ที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูดีในดวงใจมีปฏิสัมพันธ์ภายใต้การปฏิบัติงานพื้นที่ห้องผู้บริหารเป็นพื้นที่ที่สำคัญที่ครูดีในดวงใจต้องเข้าไปมีส่วนร่วมภายใต้พื้นที่ดังกล่าว โดยภายใต้พื้นที่ห้องผู้บริหารนี้เป็นพื้นที่ที่ครูดีในดวงใจต้องเข้าไปมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้บริหารที่ผู้บังคับบัญชาผ่านการปฏิบัติงาน ผู้บริหารจะสั่งงานให้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการทำงานผ่านพื้นที่ห้องผู้บริหารแห่งนี้เป็นหลัก ดังนั้นพื้นที่ห้องผู้บริหารจึงเป็นพื้นที่ที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูดีในดวงใจมีการปฏิสัมพันธ์กันภายใต้การปฏิบัติงาน อาจกล่าวได้ว่า ภายใต้พื้นที่ห้องประชุมสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างครูดีในดวงใจกับผู้บริหารสถานศึกษาผู้เป็นผู้บังคับบัญชา

2. ความสัมพันธ์ระหว่างครูดีในดวงใจกับเพื่อนร่วมงาน

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานราชการที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีการบริหารจัดการตามภารกิจ 4 งาน คือ งานบริหารทั่วไป งานวิชาการ งานบุคคล และงานงบประมาณ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) นอกจากนี้ ในทางกายภาพ ภายในสถานศึกษาจะมีอาคาร สถานที่ต่างๆ ภายในอาคารเหล่านี้ มีการแบ่งพื้นที่เป็นห้องต่างๆ เช่น ห้องเรียน ห้องผู้บริหารห้องพัสดุ ห้องพิเศษต่างๆ ได้แก่ ห้องสื่อการเรียนการสอน ห้องพยาบาล ห้องแนะแนว ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการ

ทางวิทยาศาสตร์ ห้องพลศึกษา ห้องเกษตร ห้องจริยธรรม ห้องอาเซียน โรงอาหาร เป็นต้น (สุเทพ สุนทรเกสัช, 2540) ตามบริบทสภาพพื้นที่ อาคารสถานที่ของสถานศึกษาจะเพียงพอหรือไม่ขึ้นอยู่กับบริบทของโรงเรียน บางโรงเรียนมีพื้นที่มาก อาคารสถานที่ก็เพียงพอ บางโรงเรียนมีพื้นที่น้อย อาคารสถานที่ก็น้อยมีจำกัด ครูตีในดวงใจกับเพื่อนร่วมงานจะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กันผ่านพื้นที่ต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาโดยเฉพาะพื้นที่ในห้องพักครู โดยครูส่วนมากต้องพบกันบ่อย เช่น เวลาพักเที่ยง หรือว่างจากชั่วโมงสอน บางครั้งก็มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทักทายกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์โดยผ่านการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ระหว่างครูตีในดวงใจกับเพื่อนร่วมงานโดยผ่านพื้นที่ห้องวิชาการ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างครูตีในดวงใจกับนักเรียน

ภาระงานหลักของครูตีในดวงใจ คือการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน ดังนั้นครูตีในดวงใจกับนักเรียนจะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กันผ่านห้องเรียนที่ตนเองดูแลรับผิดชอบ ครูตีในดวงใจได้รับมอบหมายให้ดูแลรับผิดชอบสอนนักเรียนในห้องหรือรายวิชา ครูตีในดวงใจบางคนได้รับมอบหมายให้เป็นครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา บางคนได้รับมอบหมายให้สอนเป็นรายวิชา หรือสอนทุกรายวิชาตามแต่บริบทของสถานศึกษา ครูตีในดวงใจทุกคนต่างได้รับคำชมเชยจากนักเรียน ว่าเป็นคุณครูที่ใจดี น่ารักนิสัยร่าเริง นักเรียนชอบมากเวลาคุณครูสอน เวลาสอนในห้องจะมีความสุข ไม่น่าเบื่อ และไม่เครียดด้วย นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความเห็นตรงกัน จากเหตุผลดังกล่าว สะท้อนให้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างครูตีในดวงใจกับนักเรียนผ่านบริบทในห้องเรียนภายในสถานศึกษา

4. ความสัมพันธ์ระหว่างครูตีในดวงใจกับผู้ปกครองนักเรียน

ครูตีในดวงใจย่อมต้องมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลเอาใจใส่นักเรียนในทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา หากนักเรียนคนใดมีปัญหาด้านใดครูตีในดวงใจก็ย่อมต้องมีการปรึกษาหารือกับผู้ปกครอง บางครั้งก็ต้องมีการไปเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อหาแนวทางช่วยเหลือนักเรียน ครูตีในดวงใจกับผู้ปกครองนักเรียนต้องมีการปฏิสัมพันธ์กันผ่านห้องเรียนที่ตนเองดูแลรับผิดชอบ (สุเทพ สุนทรเกสัช, 2540) โดยครูตีในดวงใจได้รับมอบหมายให้ดูแลรับผิดชอบเป็นครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษานักเรียนในห้องนั้นๆ และผ่านพื้นที่นอกสถานศึกษา คือพื้นที่บ้านของนักเรียนซึ่งผู้ปกครองของนักเรียนต่างก็ได้แสดงความรู้สึกที่ครูมาเยี่ยมที่บ้าน มาสอบถามถึงความเป็นอยู่ของนักเรียนและได้กล่าวพ้องกันว่าครูใจดี เก่ง น่ารัก มีความรักเอาใจใส่ดูแลนักเรียน เหมือนเป็นลูกหลานจากเหตุผลดังกล่าว สะท้อนให้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างครูตีในดวงใจกับผู้ปกครองนักเรียนผ่านบริบทบ้านพักอาศัยของผู้ปกครอง

จากเรื่องราวที่กล่าวมาข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าครูตีในดวงใจมีการปฏิบัติสัมพันธ์กันแทบทุกๆ พื้นที่ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2545) สิ่งเหล่านี้บ่งบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างครูตีในดวงใจกับกลุ่มบุคคลต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ที่เป็นพื้นที่ของการเชื่อมโยงความหลากหลายไว้ด้วยกัน ทั้งเพื่อนครูในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง และครูตีในดวงใจเอง โดยสะท้อนผ่านเรื่องเล่าเรื่องราวในแง่มุมต่างๆ เป็นบริบทของสถานศึกษาและความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคลต่างๆ ภายในพื้นที่สถานศึกษา ซึ่งสิ่งเหล่านี้หล่อหลอมให้เกิดอัตลักษณ์ของครูตีในดวงใจ (กาญจนา แก้วเทพ, 2555)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาอัตลักษณ์ครูตีในดวงใจที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์อัตลักษณ์ของครูตีในดวงใจโดยผู้วิจัยใช้แนวทางหลัก 4 แนวคิด คือ แนวคิดอัตลักษณ์ แนวคิดทฤษฎีสัญญะวิทยาทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์ และแนวคิดเรื่องพื้นที่ เป็นแนวทางในการศึกษา (Saussure, 1974; ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2545; อภิญา เฟื่องฟูสกุล, 2546; สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2550) ผู้วิจัยนำแนวคิดอัตลักษณ์มาทำการศึกษาครูตีในดวงใจ ในขณะที่ดำรงอยู่ในสถานศึกษา โดยจะพยายามนิยามว่าตัวเองคือใคร มีความเป็นมาอย่างไร แตกต่างจากคนอื่นในสังคมอย่างไรและอัตลักษณ์ยังถูกสร้างขึ้นจากบริบทแวดล้อมทางสังคมหรือผ่านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคลอื่น ดังนั้นจึงนำแนวคิดอัตลักษณ์มาวิเคราะห์ตัวตนของครูตีในดวงใจ ในมุมมองเชิงพื้นที่ มุมมองของคนในและคนนอก

อัตลักษณ์ คือสิ่งที่เรารับรู้ตนเองว่า เราคือใคร และเราดำเนินความสัมพันธ์กับคนอื่นๆ ตลอดจนโลกที่แวดล้อมตัวเราอยู่อย่างไร อัตลักษณ์ คือสิ่งที่กำหนดทางเดินให้กับเรา เป็นสิ่งที่บ่งบอกว่า ใครเป็นพวกเดียวกับเราและใครที่แตกต่างจากเรา กล่าวโดยอีกนัยหนึ่ง อัตลักษณ์เกิดจากการนิยามว่าตัวเราเองคือใคร มีความเป็นมาอย่างไร แตกต่างคนอื่นในสังคมอย่างไร และใช้อะไรเป็นเครื่องหมายในการแสดงออกอัตลักษณ์ดังกล่าว (อภิญา เฟื่องฟูสกุล, 2546) นั่นคือเป็นการกอรปขึ้นและดำรงอยู่ว่าเรารับรู้เกี่ยวกับตนเองอย่างไร และคนอื่นรับรู้เราอย่างไร โดยมีกระบวนการทางสังคมในการสร้างและสืบทอดอัตลักษณ์ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับบริบทของความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อคนหรือกลุ่มอื่นๆ ด้วย (ประสิทธิ์ ลิปรีชา, 2547)

ส่วนแนวคิดสัญวิทยาและการสร้างความหมาย สัญวิทยาเป็นทฤษฎีที่นำมาอธิบายการสื่อสารของมนุษย์ว่า การสื่อสารคือจุดกำเนิดของความหมาย (Saussure, 1974) ซึ่งการศึกษาแนวนี้จะสนใจความล้มเหลวของการสื่อสาร และไม่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลและความถูกต้องแต่เป็นแนวทางการศึกษาเชิงสังคมหรือความแตกต่างของวัฒนธรรมระหว่างผู้ให้และผู้รับสารตลอดจนความหลากหลายของความหมายภายในระบบภาษา วัฒนธรรม (Peirce, 1931) ในการนำแนวคิดทฤษฎีสัญญะวิทยามาศึกษาอัตลักษณ์ของครูตีในดวงใจ จะสนใจว่า ความหมาย

(Signification) ของครูตีในดวงใจเกิดขึ้นได้อย่างไร มีกระบวนการสร้างอย่างไร เจริญเติบโตได้อย่างไร โดยมีการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญ แนวคิดเรื่องการสื่อสาร ตามแนวคิดของ Berlo (1960) ถือว่าการสื่อสารเป็นเรื่องของการติดต่อซึ่งกันและกัน ระหว่างบุคคล กล่าวคือ การติดต่อสื่อสารจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีบุคคล 2 ฝ่าย โดยผู้สื่อสารหรือผู้ส่งสาร (Sender) มีการสื่อความหมายไปยังผู้รับสาร (Receiver) เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจในสิ่งที่ผู้ส่งต้องการ โดยกระทำได้จากการสื่อสารด้วยวาจาและการสื่อสารที่ไม่ใช้วาจา (Verbal and non – verbal communication) (สมิต ลัษณกร, 2547)

แนวคิดทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์ สามารถนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาอัตลักษณ์ของครูตีในดวงใจในเรื่องของการศึกษาการกระทำของบุคคลที่มีผลอย่างใดอย่างหนึ่งต่อความคิดหรือการกระทำของบุคคลอีกคนหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการกระทำนั้นจะไปในทิศทางเดียวหรือเป็นการกระทำของทั้งสองฝ่าย การกระทำกันทางสังคมโดยผ่านสัญลักษณ์ อย่างใดอย่างหนึ่งที่สื่อความหมายกันนั้นก็ คือ เป็นการศึกษาการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูตีในดวงใจกับบุคคลอื่นหรือสังคม การกระทำกันทางสังคม (Social interaction) หมายถึง การกระทำของบุคคลที่มีผลอย่างใดอย่างหนึ่งต่อความคิดหรือการกระทำของบุคคลอีกคนหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการกระทำนั้นจะไปในทิศทางเดียว หรือเป็นการกระทำทั้งสองฝ่าย การกระทำระหว่างกันทางสังคมนั้นจะต้องมีสัญลักษณ์ (Symbol) อย่างใดอย่างหนึ่งที่สื่อความหมายระหว่างกัน เช่น การโฆษณาสินค้า การใช้ภาษา รูปภาพหรือแม้แต่การใช้ภาษาประกอบกับกิริยาท่าทางเพื่อสื่อความหมาย ดังนั้นการกระทำกันทางสังคมจึงต้องเป็นการกระทำระหว่างสัญลักษณ์ (Symbolic interaction) (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2550)

แนวคิดเรื่องพื้นที่ โดยความหมายแล้วมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เนื่องจากผู้มีอำนาจในการสถาปนาความหมายมีหลายกลุ่ม ในหลายสถานการณ์ความหมายต่อพื้นที่จึงมีทั้งเสริมซึ่งกันและกัน และความหมายที่มีการขัดแย้งกัน (Lefebvre, 1991) ซึ่งพื้นที่นั้นเป็นแหล่งรวมไปด้วยการสร้างความหมายเพื่อช่วงชิงความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ในเรื่องของพื้นที่แต่ละพื้นที่ที่ครูตีในดวงใจมีการปฏิบัติงาน และมีปฏิสัมพันธ์ในการทำงานกับบุคคลกลุ่มต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนครู ผู้บริหาร นักเรียน และผู้ปกครอง

จากผลการศึกษาพบว่า การศึกษาอัตลักษณ์ครูตีในดวงใจนั้นมีหลากหลายลักษณะจะแตกต่างกันไปตามความเป็นตัวตนของแต่ละบุคคล ทั้งนี้ความหลากหลายของอัตลักษณ์ดังกล่าวจะถูกเลือกมานำเสนอให้ปรากฏออกมาในสถานการณ์ต่างๆ ภายใต้การนิยามตนเองของครูตีในดวงใจจากเงื่อนไขที่มีความสัมพันธ์ในพื้นที่นั้น ที่เข้ามามีส่วนร่วมต่อการสร้างอัตลักษณ์โดยตรงของครูตีในดวงใจให้ปรากฏชัดขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ Woodward (1997) ที่กล่าวว่า อัตลักษณ์ คือสิ่งที่เรารู้ตัวตนเองว่า เราคือใคร และเราดำเนินความสัมพันธ์กับคนอื่นๆ ตลอดจนโลกที่แวดล้อมตัวเราอยู่อย่างไร อัตลักษณ์ คือสิ่งที่กำหนดทางเดินให้กับเรา เป็นสิ่งที่

บ่งบอกว่า ใครเป็นพวกเดียวกับเราและใครที่แตกต่างจากเรา กล่าวโดยอีกนัยหนึ่ง อัตลักษณ์เกิดจากการนิยามว่าตัวเราเองคือใคร มีความเป็นมาอย่างไร แตกต่างจากคนอื่นในสังคมอย่างไร และใช้อะไรเป็นเครื่องหมายในการแสดงออกอัตลักษณ์ดังกล่าว นั่นคือเป็นการกอรปขึ้นและดำรงอยู่ว่าเรารับรู้เกี่ยวกับตนเองอย่างไร และคนอื่นรับรู้เราอย่างไร โดยมีกระบวนการทางสังคมในการสร้างและสืบทอดอัตลักษณ์ ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับบริบทของความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อคนหรือกลุ่มอื่นๆ ด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาของจารุณี สุวรรณรัตน์ (2547) ได้ศึกษาเรื่อง “กราฟฟิตี : การสื่อสารความหมายและอัตลักษณ์” ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการสื่อสารอัตลักษณ์ของกลุ่มนักเรียน/นักศึกษาอาชีวศึกษาสายช่างในฐานะของกลุ่มวัฒนธรรมย่อยกลุ่มหนึ่งที่สังคมหยิบยืมภาพแง่ลบมาให้โดยตลอด โดยได้เลือกตรวจสอบกราฟฟิตี ซึ่งเป็นสื่อที่นักเรียน/นักศึกษาอาชีวศึกษาสายช่างสร้างขึ้นมาเอง เพื่อค้นหาคำตอบว่าการสื่อสารของกราฟฟิตีเป็นกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มคนเหล่านี้อย่างไรและเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น ผลการศึกษาดังกล่าว พบว่า อัตลักษณ์ของนักเรียน/นักศึกษาอาชีวศึกษาสายช่างที่พบได้ในสังคม ส่วนใหญ่ได้รับการนิยามจากคนกลุ่มนอกและเมื่อนำชุดค่านิยมดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับความคิดเห็นของคนใน หรือตัวนักเรียน/นักศึกษาอาชีวศึกษาสายช่างเองพบว่า ต่างกันในลักษณะของชั่วตรงข้าม อย่างไรก็ตามที่ชุดค่านิยมที่คนส่วนใหญ่คุ้นหูมากที่สุด ก็คือค่านิยมจากคนนอก ทั้งนี้เพราะกลุ่มคนนอกสามารถเข้าถึงสื่อหลัก เช่น สื่อมวลชนที่นำเสนอภาพค่านิยมนั้นซ้ำ จนเกิดเป็นภาพแบบฉบับขึ้นมาสอดคล้องกับผลการศึกษาของวงศ์เดือน ภาณุวัฒนากุล (2553) ได้ศึกษาเรื่อง “อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในเมืองหาดใหญ่” ได้อธิบายถึง “พื้นที่” โดยมองว่าพื้นที่กับคนเป็นสิ่งที่ผูกโยงต่อกัน มีความซ้อนทับของคนกับพื้นที่ เพราะคนจะอยู่ได้ต้องมีพื้นที่ การที่คนจะแสดงตัวตนออกมา ต้องมีพื้นที่ของการแสดงตัวตน และการที่คนจะแสดงตัวตนในลักษณะใด ขึ้นอยู่กับการให้ความหมายของพื้นที่ ดังนั้น การนิยามของพื้นที่ การแสดงอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนท่ามกลางความหลากหลายในสังคมนั้น ย่อมทำให้เกิดการรับรู้ถึงวัฒนธรรมที่แตกต่างกันทั้งในระดับชุมชน สังคมและประเทศ โดยปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิสัมพันธ์ของคนต่างกลุ่มวัฒนธรรมได้นำไปสู่การรับรู้และเห็นว่าวัฒนธรรมหนึ่งต่างจากอีกวัฒนธรรมหนึ่งภายใต้ความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งเป็นพื้นที่ของการแสดงอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน และการนิยามความหมายให้กับตนเองที่หลากหลายออกไป

เช่นเดียวกันกับการศึกษาอัตลักษณ์ของครูดีในดวงใจ ถูกสร้างผ่านการปฏิสัมพันธ์ในการทำงานกับกลุ่มบุคคลต่างๆ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนครู นักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนในพื้นที่ของสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการศึกษาของเฉลิมชัย ปัญญาดี (2553) ได้ศึกษาอัตลักษณ์และการสร้างอัตลักษณ์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการสร้างและการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและศึกษาการซ้อนทับ

การเลื่อนไหลของอัตลักษณ์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ผลการวิจัยพบว่า ในกระบวนการสร้างและการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลสามารถจำแนกอัตลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นได้เป็นสองลักษณะ อัตลักษณ์ในส่วนแรกเป็นอัตลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นโดยกลุ่มคนที่แตกต่างกัน เป็นอัตลักษณ์ที่คนภายในสร้างขึ้น ที่มองว่าองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นองค์กรที่กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เสมือนเป็นตัวแทนของประชาชน สำหรับอัตลักษณ์ในส่วนที่สองเป็นอัตลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นโดยคนภายนอก ที่มองจากการใช้อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในทางที่ไม่เหมาะสม และในส่วนของการซ้อนทับการเลื่อนไหลของอัตลักษณ์ขององค์การบริหารส่วนตำบล เกิดการซ้อนทับระหว่างอัตลักษณ์ของบุคคลและอัตลักษณ์ทางสังคม ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของบริบทแวดล้อมในการเลือกนำเอาอัตลักษณ์ต่างๆมาใช้

นอกจากนี้การที่ผลการศึกษาพบว่า ในการศึกษาอัตลักษณ์ของครูตีในดวงใจนั้น ควรมีการศึกษาโดยอิงทฤษฎีสัญญะวิทยา ซึ่งเป็นการนำเสนอตัวตนผ่านสัญญาณ ผลงานเชิงประจักษ์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Peirce (1931) ที่กล่าวว่า สัญญะ (Sign) จะมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นตัวหมายหรือตัวสื่อความหมายหรือรูปสัญญาณ (Signifier) และตัวหมายถึงความหมายสัญญาณ กล่าวคือ ผลงานเชิงประจักษ์หรือรูปสัญญาณ (Signifier) หรือผลผลิต ผลงานประดิษฐ์ นวัตกรรมต่างๆ ของครูตีในดวงใจ มันไม่ใช่แค่ผลงานที่เป็นเอกสารเชิงวิชาการชิ้นหนึ่งเท่านั้นแต่มันมีความหมายเชิงสัญญาณ (Signified) มีความหมายมากกว่าความเป็นเอกสารเชิงวิชาการที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของครูตีในดวงใจสอดคล้องกับการวิจัยของเยาวลักษณ์ กล้ามาก (2549) ได้ศึกษาการนำเสนอตัวตนของวัยรุ่นผ่านสัญญาณของการบริโภคอาหารฟาสต์ฟู้ด ผลการวิจัยพบว่า วัยรุ่นได้เลือกอาหารฟาสต์ฟู้ดให้เป็นเครื่องมือในการนำเสนอตัวตนและแสดงพฤติกรรมการแสดงออกเกี่ยวกับรสนิยม ความเป็นตัวตน บุคลิกภาพ ลักษณะความชอบส่วนตัวอื่นๆ และได้เลือกอาหารฟาสต์ฟู้ดให้เป็นเครื่องมือในการนำเสนอตัวตนโดยพื้นที่ในร้านฟาสต์ฟู้ดได้ถูกใช้เพื่อสื่อความหมายเชิงสัญญาณ เช่นเดียวกันกับการสร้างอัตลักษณ์ของครูตีในดวงใจที่มีนำเสนอตัวตนโดยผ่านผลงานเชิงประจักษ์ ผลงานเชิงประจักษ์ไม่ใช่แค่เอกสารทางวิชาการเท่านั้นแต่มีความหมายแฝงความเป็นตัวตนของครูตีในดวงใจว่ามีความรอบรู้ทางวิชาการ โดยผ่านการสื่อความหมายเชิงสัญญาณ (สัญญาณ สัญญาวิวัฒน์, 2550)

สรุป

อัตลักษณ์ของครูตีในดวงใจมีหลากหลายลักษณะ มีทั้งอัตลักษณ์ระดับปัจเจกและอัตลักษณ์ร่วมภายใต้วิชาชีพ การศึกษาอัตลักษณ์ของครูตีในดวงใจโดยการนิยามตัวเอง และผู้อื่นนิยาม และศึกษาโดยผ่านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสถานศึกษา สำหรับในส่วนข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยเฉพาะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ควรมีการศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของครู ครูมีหน้าที่อบรม

สั่งสอนนักเรียนให้เป็นคนดี มีคุณภาพ แต่ขณะเดียวกันก็ต้องมีการบำรุงขวัญและให้กำลังใจแก่ครู เข้าใจครูอย่างแท้จริง โดยมองครูในแง่ดี เปิดใจกว้าง มองเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ของครูที่มีหน้าที่เพื่ออบรมสั่งสอน ชี้แนะแนวทางนักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขของสังคม ให้อาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติและมีศักดิ์ศรี เป็นวิชาชีพชั้นสูง ได้รับการยอมรับและความน่าเชื่อถือจากบุคคลทั่วไปในสังคมและส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือครูดีในดวงใจให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เพื่อให้มีขวัญกำลังใจในการเดินทางทำหน้าที่ต่อไป นอกจากนี้ในการศึกษาอัตลักษณ์ของครูดีในดวงใจควรมีการศึกษาในหลายมุมมอง ทั้งในคนวงการและคนนอกวงการ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการเปิดมุมมองให้สังคมได้เรียนรู้และเข้าใจถึงการมีอยู่ของครูดีในดวงใจ ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับอัตลักษณ์ของครูดีศรีแผ่นดิน เพื่อให้เห็นถึงการสร้างอัตลักษณ์ในแง่มุมต่างๆ และควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความเป็นอัตลักษณ์ของครูดีในดวงใจกับอัตลักษณ์ของครูดีศรีแผ่นดิน เพื่อหาความเหมือนและความแตกต่าง

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า อัตลักษณ์ของครูดีในดวงใจมีหลากหลายลักษณะ มีทั้งอัตลักษณ์ระดับปัจเจกและอัตลักษณ์ร่วมภายใต้วิชาชีพ การศึกษาอัตลักษณ์ของครูดีในดวงใจโดยการนิยามตัวเอง และผู้อื่นนิยาม และศึกษาโดยผ่านการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสถานศึกษา ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการยอมรับในความรู้ความสามารถของครู ยอมรับในตัวบุคคลซึ่งกันและกัน อันจะส่งผลให้เกิดความสามัคคีและความความสุขภายในองค์กร เพียงหวังแต่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้บริหารจะมีคำพูดดีๆ มีสิ่งดีๆ มอบให้แก่กัน เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเพิ่มเติมโดยมีการกำหนดหรือเลือกพื้นที่ของการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงปรากฏการณ์ทางสังคมที่แตกต่างกันออกไป เช่น ศึกษาอัตลักษณ์ของครูดีในดวงใจในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
2. ควรมีการศึกษาอัตลักษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา หรืออัตลักษณ์ของครูหัวหน้าฝ่ายวิชาการ เพื่อให้เห็นถึงการสร้างอัตลักษณ์ในแง่มุมต่างๆ หรือเป็นการศึกษาเปรียบเทียบความเป็นอัตลักษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อหาความเหมือนและความแตกต่าง

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ.(2555). สื่อเก่า สื่อใหม่ : สัญญา อัตลักษณ์ อุดมการณ์ในสื่อใหม่ ใน
กาญจนา แก้วเทพ (บรรณาธิการ), *สัญญา อัตลักษณ์อุดมการณ์* (หน้า 10 – 71). กรุงเทพฯ :
ห้างหุ้นส่วนจำกัด การพิมพ์.
- กำจร หลุยยะพงศ์. (2551). *การสื่อสารกับวาทกรรมอัตลักษณ์ผู้สูงอายุในสังคมไทย*.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จารุณี สุวรรณรัตมี. (2547). *กราฟฟิติ : การสื่อสารความหมายและอัตลักษณ์*.
วิทยานิพนธ์คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เฉลิมชัย ปัญญาดี. (2553). *อัตลักษณ์และการสร้างอัตลักษณ์ขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยแม่โจ้, สาขาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2545). *สัญญาวิทยา โครงสร้างนิยม หลังโครงสร้างนิยมกับการศึกษา
รัฐศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : วิชาษา.
- นาริรัตน์ นาครินทร์. (2552). *ครูบ้านนอก*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 17 พฤษภาคม 2558,
จาก : <http://www.kroobannok.com>.
- เนตรรุ่ง อยู่เจริญ. (2553). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพ
การศึกษาของครูสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขต
กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประสิทธิ์ ลิปรีชา. (2547). *การสร้างและการสืบทอดอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ใน
วิภาส ปรัชญาภรณ์ (บรรณาธิการ), วาทกรรมอัตลักษณ์* (หน้า 31-72). กรุงเทพฯ :
โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮาส์.
- พนม พงษ์ไพบูลย์. (2540). *การศึกษาปัจจัยที่ 5 ของชีวิต*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- เยาวลักษณ์ กล้ามาก. (2549). *การนำเสนอตัวตนของวัยรุ่นผ่านสัญญาของการบริโภคอาหาร
ฟาสต์ฟู้ด*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
คณะศึกษาศาสตร์, สาขาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว.
- วงศ์เดือน ภาณุวัฒนากุล. (2553). *อัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในเมืองหาดใหญ่*.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์,
สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม.
- ลัญญา ลัญญาวิวัฒน์. (2550). *ทฤษฎีสังคมวิทยา เนื้อหาและแนวทางการใช้ประโยชน์*.
(พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุเทพ สุนทรเภสัช. (2540). *ทฤษฎีสังคมวิทยาร่วมสมัย*. เชียงใหม่ : โกลบอลวิชั่น จำกัด.
- สมิต ลัชณกร. (2547). *ทฤษฎีการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สายธาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). *โรงเรียนนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). *กรอบและทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของประเทศ (พ.ศ.2555-2558) เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายด้านการศึกษารัฐบาล*.
กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เจริญผลกราฟิค.
- อภิญา เฟื่องฟูสกุล. (2546). *อัตลักษณ์*. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ
สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- Berlo, D. K. (1960). *The Process of Communication*. New York: The Free Press.
- Lefebvre, H. (1991). *The Production of Space*. Oxford: Blackwell.
- Peirce, C. S. (1931). *Collected Papers of Peirce*. C, Harshow. C and Weiss. C.
Harvard University press. New York: The Free Press.
- Saussure, F. D. (1974). *Courses in General Linguistics*. London: Fontana.
- Woodward, K. (1997). *Identity and Difference*. London: SAGE.